«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»
Ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ доктори илмҳои педагогӣ, профессор
_____ Сафарзода Мунир Ватан
«___» _____ 2026 с.

ТАҚРИЗИ МУАССИСАИ ПЕШБАР

ба диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика: 5.3.5.1. Назария ва методикаи таълими таърих.

Мутобиқати мавзуъ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ.

Мазмуни таҳқиқоти диссертатсионии Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика: 5.3.5.1. Назария ва методикаи таълими таърих ба талаботи бандҳои шиносномаи ихтисоси 5.3.5. Назария ва методикаи таълим ва тарбия (5.3.5.1. Назария ва методикаи таълими таърих), аз он ҷумла ба банди 1. Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ (1.1. Методологияи таълими фанҳои ҷомеашиносӣ; 1.2. Арзиш ва ҳадафҳои таълим) ва банди 2. Назария ва методикаи тарбияи хонандагон дар раванди таълими фанҳои ҷамъиятӣ (муайян намудани ҳадафҳои тарбияи хонандагон мутобиқи вазъияти иҷтимоию фарҳангӣ ва иқтисодии муосири рушди ҷомеа) пурра мутобиқ мебошад. Муҳтаво ва равиши таҳқиқот низ ҷавобгӯйи талабот ва меъёрҳои муайяннамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аст. Бояд зикр кард, ки таҳқиқ дар доираи шиносномаи ихтисоси мазкур тамоми унсурҳои зарурии назариявӣ ва амалӣ, аз ҷумла, методологияи таҳлил ва таҳқиқоти муқоисавиро фаро гирифтааст. Диссертант дар кори илмии худ ба баррасии васеи адабиёти назариявӣ ва таърихӣ пардохта, асосҳои назариявии мавзуи диссертатсиониро ҳамаҷониба тавзеҳ додааст.

Мубрамияти мавзуи таҳқиқ дар он зоҳир мегардад, ки мавзуи интихобнамудаи унвонҷӯйи дараҷаи илмӣ, ки «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» номгузорӣ шудааст, яке аз масъалаҳои муҳим ва саривақтии рушди илми педагога маҳсуб меёбад. Ба масъалаи ташаккули ҳофизаи таърихии

хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ дар ҷомеаи муосир таваҷҷуҳи хоса зоҳир гашта истодааст. Бояд қайд кард, ки аҳамият пайдо кардани масъалаи мазкур дар муҳити муосири муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ барои амалӣ гардонидани фаъолияти педагогӣ бо манфиатҳои давлат ва ҷомеа алоқаманд аст.

Масъалаи мазкур дар ташаккули тафаккури таҳлилӣ, тафаккури созандагию бунёдкории мардум, афзудани ифтихори миллӣ, хештаншиносӣ, ватандорӣ ва ҳувияти миллӣ дар бунёди ҷомеаи ҳуқуқбунёд, демократӣ ва дунявӣ нақши муассир мегузорад. Муҳаққиқ андеша дорад, ки ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ дар муҳити муосири муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ дар замони муосир дорои аҳамияти муҳимми педагогӣ ва амалӣ мебошад, зеро бе омӯзиш ва ҷамъбасти таҷрибаи бадастовардаи корӣ дар раванди ҳамкориҳои педагогӣ наметавон масъалаи мазкурро дар муҳити муосири муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ муваффақона ҳаллу фасл намуд. Ҳангоми баррасии ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон бояд ба самтҳои мушаххаси фалсафӣ, педагогӣ, сиёсӣ, иқтисодию иҷтимоӣ таваҷҷуҳи хоса намуд, ки аз мавқеи он тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ муайян карда мешавад. Унвонҷӯ ҷиҳати ба даст овардани донишҳои илмӣ - методӣ оид ба ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ масъалаҳои мубрамеро ошкор ва муайян кардааст.

Дар раванди ноил шудан ба самаранокӣ ва сифати таълим ба хонанда омӯзонидан лозим аст, ки ба таври интиқодӣ андеша намояд, ҳаҷми иттилооти пешбинишавандаро мустақилона таҳлил кунад ва нуқтаи назари худро, муносибати худро ба рӯйдодҳои ҳозира ва ба иттилооти дастрас дар бораи гузашта ташаккул диҳад. Аз ҷониби муҳаққиқ бо мақсади муайян намудани дараҷаи мубрамияти мавзуи таҳқиқ, дараҷаи таҳқиқи мавзуъ, объекти таҳқиқот, мавзуи таҳқиқот, ҳадафи таҳқиқот, фарзияи таҳқиқот, вазифаҳои таҳқиқот, асоси методологии таҳқиқот, сарчашмаҳои таҳқиқот, методҳои таҳқиқот ва пойгоҳи таҷрибавию озмоишии таҳқиқот, муайян карда шудааст.

Муаллиф моҳият ва мазмуни корҳои озмоиширо доир ба мавзуи интихобкардааш комилан дар чорчубаи талаботи фаъолияти педагогӣ марбут ба масъалаҳои арзиши муҳимми иҷтимоӣ дар фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ баррасӣ менамояд, ки он ҳамчун арзёбии сифатӣ хизмат мекунад.

Диссертатсия масъалаҳои муҳимтаринро фаро гирифта, дар он шароитҳои педагогии ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ дар муҳити муосири муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ муайян ва роҳҳои ҳалли он мушаххасан пешниҳод карда шудааст. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд барои таҳқиқоти минбаъдаи масоили марбут ба масъалаҳои дигари арзиши муҳимми иҷтимоидошта дар фаъолияти педагогии омӯзгори муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ дар марҳалаи кунунӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон хизмат намояд.

Аз ин лиҳоз, барои ҷустуҷӯйи роҳи ҳалли проблемаҳои илми педагогика омӯзиши ҳаматарафаи мероси таърихии гузаштагон, ғояҳо ва андешаҳои педагогии муҳаққиқон, файласуфон, маорифпарварон, инчунин, роҳу усули таълиму тарбияи хонандагон дар асарҳои ниёгон мавҷудбуда лозим аст. Дар таърихи Тоҷикистон ва таърихи дигар халқиятҳо муҳаққиқону мутафаккироне, ки осори арзишманди худро боқӣ гузоштаанд, чунин мепиндоштанд, ки нақши дониш дар кори такомули инсон ва ҷузъи маънавию ахлоқии ӯ басо бузург аст. Аз ин бармеояд, ки мутафаккирони классик ҳамеша ақида доштанд, ки инсон бояд ба таҳсилот ва ташаккули ҳофизаи таърихии худ пайваста машғул бошад.

Диссертант қайд кардааст, ки «Раванди педагогӣ, муваффақият ва самаранокии он аз ҳамдигарфаҳмӣ, эътимод ва ҳамкории миёни омӯзгор ва хонандагон вобаста аст. Ба даст овардани чунин ҳамкорӣ аз бисёр ҷиҳат аз дараҷаи зеҳн, дониш, касбият, сифатҳои ахлоқӣ ва муоширати омӯзгор вобаста аст, ки дар маҷмуъ онро ҳамчун салоҳияти касбии ӯ фаҳмидан мумкин аст». Ҳамин тавр, далелҳои дар боло зикргардида мубрамии таҳқиқоти увонҷӯро муайян кардааст ва дар робита ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ мавриди таҳқиқу баррасӣ қарор дода шудааст.

Мавриди зикр аст, ки диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика: 5.3.5.1. Назария ва методикаи таълими таърих ба таҳқиқи масъалаи бисёр мубрам ва саривақтӣ бахшида шудааст.

Дар маҷмуъ, мавзуи диссертатсия аз нигоҳи назарӣ ва амалӣ мубрам буда, натиҷаҳои он метавонанд дар такмили раванди таълиму

тарбияи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ вобаста ба ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон саҳми арзанда гузоранд.

Дараҷаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулосаю пешниҳод, ки дар диссертатсия оварда шудаанд.

Диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» аз лиҳози дараҷаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулосаҳо ва пешниҳодот дар сатҳи баланд арзёбӣ мегардад. Муаллиф тавонистааст, ки на танҳо мубрамияти мавзуъро ба таври дақиқ нишон диҳад, балки натиҷаҳои бадастомадаро низ бо далелҳои қавӣ ва усулҳои тадқиқотии муосир асоснок намояд.

Асосноккунии илмии гузоришҳо. Гузоришҳои илмӣ, ки дар диссертатсия пешниҳод шудаанд, аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ асоснок мебошанд. Муаллиф таҳлили амиқи адабиёти илмӣ, таҳқиқоти мавҷуда дар соҳаи педагогикаро анҷом додааст. Ин таҳлил имкон додааст, ки ҷиҳатҳои омӯхташуда ва кам омӯхташудаи мавзуъ муайян гардида, роҳҳои нави ҳалли мушкилот пешниҳод шаванд. Истинод ба асарҳои олимони маъруфи тоҷик, ба монанди Каримова И.Х., Абдураҳимов Қ.С., Қ. Қодиров, М. Лутфуллоев, Ф. Шарифзода, Тоҳириён Ш., Ҳакимов Ҳ. ва таҳлили диссертатсияҳои ҳимояшуда дар даврaҳои гуногун, аз ҷумла пас аз пошхӯрии Иттиҳоди Шӯравӣ, гувоҳи таҳлили ҳамаҷонибаи масъала мебошад.

Хулосаҳои диссертатсия ба таври мантиқӣ аз натиҷаҳои таҳқиқот бармеоянд. Муаллиф тавонистааст, ки робитаи байни назарияи ҳофизаи таърихии хонандагонро ва татбиқи онҳоро ҳангоми баргузории машғулиятҳо тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ ба таври возеҳ нишон диҳад. Хулосаҳо на танҳо ҷанбаҳои назариявии масъаларо дар бар мегиранд, балки ба проблемаҳои мушаххаси ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ ва такмили мусбии таълиму тарбияро ҳангоми баргузории дарсҳои таърих дар ҷомеаи имрӯза тамаркуз мекунанд. Ин нишон медиҳад, ки хулосаҳо ба таври амалӣ қобили истифода мебошанд.

Пешниҳодоти дар диссертатсия овардашуда ба таҷриба нигаронида шудаанд ва дорои асоснокии илмӣ-методӣ мебошанд. Таҳқиқот ба таври возеҳ нишон медиҳад, ки чӣ гуна истифодаи технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ дар ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон нақши калидӣ бозанд. Пайвастагии таҳқиқот бо қонуну консепсия ва барномаҳои давлатии амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон,

аз ҷумла Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи маориф”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи тарбияи ватандӯстии шаҳрвандон”, Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак», Стратегияи миллии рушди маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, дастуру ҳидоятҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар паёмҳои ҳамасолаашон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба худшиносию худогоҳии миллӣ, ҳифзи арзишҳои фарҳангӣ, таърихию маънавӣ ва тақвияти хотираи таърихӣ чун пояи ҳастии миллат асосноккунии амалии пешниҳодотро боз ҳам тақвият медиҳад.

Пешниҳодҳое, ки оварда шудаанд, ба зарурати таҳқиқоти мазкур ишора мекунад ва ин қисмати диссертатсияро дар самти мазкур асоснок менамояд. Дар маҷмуъ, дараҷаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулосаҳо ва пешниҳодоти дар диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад овардашуда ба талаботи илмӣ ҷавобгӯ буда, дорои арзиши баланди назариявӣ ва аҳамияти амалӣ мебошанд.

Навгонии илмии таҳқиқ ва саҳеҳии натиҷаҳои гирифташуда.

Кори довталаб дорои навгонии баланди илмӣ мебошад, ки онро дар якчанд ҷанбаи муҳим метавон арзёбӣ кард. Муаллиф тавассути таҳқиқи масъалаи ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ ҳамчун падидаи иҷтимоӣ ва пайванди он зимни истифодаи технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ, дар илми педагогикаи муосир саҳми назаррас мегузорад. Муаллиф тавонистааст навгониҳои асосии таҳқиқотро дар нуктаҳои зерин инъикос намояд:

– пояи қобилиятҳои муҳим оид ба иҷрои машғулиятҳои таҳлили таърихӣ ва баёни назариявии раванди шаклгирӣ ва рушди малакаҳои таҳлилӣ зимни омӯзиши таърих дар таълимгоҳҳо пешниҳод ва асоснок карда шудааст.

– методикаи баҳодиҳии қобилияти хонандагон, методикаи азхудкунии марҳилавии малакаҳои таҳлили фикрӣ бо роҳи иҷрои пайдарпайи супоришҳо, ба ин фаъолият ва усулҳои ҳавасмандгардонии он муайян ва пешниҳод карда шудааст.

Ин имкон медиҳад, ки муносибати ҳамаҷониба ба ташаккулёбии ҳофизаи таърихии хонандагон бо дарназардошти омилҳои иҷтимоӣ ва маънавӣ роҳандозӣ гардад.

– дар ҷараёни таълим шакли таълими модулӣ ба ҳайси шакли бартариятдошта таҳия ва барои истифодаи амалӣ пешниҳод гардидааст;

– дар натиҷаи озмоишҳо сатҳи пешрафти салоҳиятҳои таҳлилии хонандагони синфи 10 муайян карда шудааст;

– барои таъмини натиҷаҳои дилхоҳ меъёрҳои иловагии методологияи лозима мушаххас карда шудаанд.

Дар рисола бори нахуст ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии ин падида аз нигоҳи дидактикӣ таҳия шудааст. Ин гузориш нишон медиҳад, ки таҳқиқот на танҳо ба масъалаҳои назариявӣ, балки ба татбиқи амалии натиҷаҳои бадастомада низ таваҷҷӯҳ зоҳир намудааст.

Саҳеҳии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада шубҳанопазир буда, тавассути омилҳои зерин таъмин гардидааст:

1. Асосноккунии назариявӣ ва методологӣ: Муаллиф дар таҳқиқоти худ ба пойгоҳи мустаҳками назариявӣ такя кардааст. Таҳлили амиқи адабиёти илмӣ доир ба педагогика ва психология нишон медиҳад, ки муаллиф аз падидаҳои мавзуъ ва роҳҳои ҳалли онҳо огоҳии комил дорад. Истифодаи методҳои гуногуни тадқиқотӣ, ки дар қисмати мубрамият низ ишора шудааст (таҳлили адабиёт, мушоҳида, таҷрибаи педагогӣ, пурсиш), ба ҳамаҷонибагии омӯзиши масъала мусоидат кардааст. Инчунин, таҳлили диссертатсияҳои ҳимояшуда дар самти педагогика, дараҷаи баландтари илмии корро таъмин менамояд.

2. Таҳлили ҳамаҷонибаи масъала: Диссертатсия танҳо ба ҷанбаҳои ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон маҳдуд нашуда, инчунин, ҷанбаҳои технологӣ, тарбиявӣ ва иҷтимоии онҳоро мавриди таҳлил қарор додааст. Муқоисаи таваҷҷӯҳ ба технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ, ки дар мубрамият оварда шудааст, далели саҳеҳияти муайян кардани самти асосии таҳқиқот (кор бо хонандагон) мебошад.

3. Робита бо барномаҳои давлатӣ: Ин нишон медиҳад, ки натиҷаҳои таҳқиқот танҳо хусусияти назариявӣ надошта, балки барои татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм қобили истифода мебошанд.

4. Ба назар гирифтани маводҳои махсуси илмӣ-методӣ доир ба тартиби таҳияи таҳқиқотҳои илмӣ дар самти педагогика ба риояи меъёрҳои илмӣ ва баланд будани сифати тадқиқот гувоҳӣ медиҳад.

Дар маҷмуъ, навгонии илмӣ ва саҳеҳии натиҷаҳои бадастомадаи диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар он зоҳир мегардад, ки диссертатсия ҳам аз нигоҳи назариявӣ ва ҳам аз диди амалӣ барои аз нуқтаи илмӣ ҳаллу фасл намудани ин проблемаи муҳимми педагогӣ

боз як кори таҳқиқотии нав буда, дастовардҳои илмии ӯ барои корҳои минбаъдаи таҳқиқи ин муаммо манбаи боэътимоде хоҳад буд. Инчунин, бо ин васила ба рушди илми педагогика ва амалияи таълим дар муассисаҳои таълимӣ саҳми арзанда мегузорад.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия.

Диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» дорои аҳамияти назарраси илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ мебошад, ки онро метавон чунин арзёбӣ намуд:

Аҳамияти илмӣ. Натиҷаҳои таҳқиқот ба рушди илми педагогика, бахусус самти назария ва методикаи таълиму тарбия, саҳми босазо мегузоранд, аз ҷумла:

- диссертатсия бори аввал технологияҳои иҷтимоии ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон дар низоми таҳсилоти миёнаи умумӣ ва ворид намудани мафҳуми «ҳофизаи таърихӣ» ва ҳосилаҳои он ба дастгоҳи мафҳумӣ ва муҳити проблемавии сотсиологияи идоракуниро таҳия ва барои истифодаи амалӣ асоснок намудааст. Ин қадам як дидгоҳи навро дар педагогика пешниҳод мекунад, ки барои насли наврасу ҷавон муҳим аст.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои диссертатсия барои такмили раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва муассисаҳои олии касбӣ дорои аҳамияти калони амалӣ мебошанд:

- воридсозии маълумоти нави таҳқиқоти озмоишии сотсиологӣ ба мафҳуми илмӣ ва ҷамъиятӣ оид ба ҳофизаи таърихӣ ва ҳувияти миллии мардуми тоҷик;

- дар таҳлили интиқодии технологияҳои иҷтимоии мавҷудаи ташаккулёфтаи ҳофизаи таърихӣ. Таҳлили мазкур дар чаҳорчӯбаи таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки боиси рушди технологияҳои нави иҷтимоӣ мегардад ва он ба таҳияи ташаккули ҳофизаи беихтилофи таърихӣ ва ҳувияти мусбати шаҳрвандӣ нигаронида шудааст таъсири мусбӣ мерасонад.

- дар асосноксозии зарурати ҷорӣ намудани технологияи нави иҷтимоии ташаккули ҳофизаи таърихӣ, тавсифи марҳилаю муқаррароти асосии амал ҳангоми ҷорӣ намудани технологияҳои мазкур.

- дар курсҳо оид ба таърихи рушди таҳсилот дар Тоҷикистон, афкори педагогии педагогикаи мардумӣ. Маводи диссертатсияро

метавон дар курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорон, инчунин, дар раванди таълими донишҷӯёни муассисаҳои олии касбӣ истифода бурд.

- дар омодасозии маҷмуи васоити таълимию методӣ, барномаҳои муассисаҳои таҳсилоти равияи педагогидошта. Натиҷаҳо метавонанд дар таҳия ва навсозии барномаҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти равияи педагогидошта, дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, бо дарназардошти ҷанбаҳои ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон дар заминаи истифодаи технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ истифода шаванд.

Сатҳи таҳқиқоти илмии муаллиф на танҳо аз ҷиҳати ҷамъоварии маълумот, балки дар самти таҳлили мукаммал, сохторбандӣ ва барқарор кардани пайванди мутақобилаи назария ва амалия шоистаи баҳо мебошад. Инчунин, татбиқи принсипҳои педагогикаи фарҳангӣ, таҳқиқоти эмпирикӣ ва коркарди модели амалӣ, ки дар рисола амалӣ шудаанд, нишон медиҳанд, ки масъала на фақат илмӣ омӯхта шудааст, балки роҳҳои амалисозии он аз ҷиҳати иқтисодиву иҷтимоӣ низ пешниҳод гардидаанд.

Дар маҷмуъ, ин қисмати рисола шоҳиди он аст, ки масъалаи мавриди таҳқиқ то кунун дар чунин сатҳи амиқ, бо ин шакли таҳлил ва ин миқдори такя ба манбаъҳои гуногун омӯхта нашуда буд. Муаллиф бо интихоби дурусти масъала, таҳлили мантиқӣ ва равиши танқидии худ, ҷойгоҳи илмии таҳқиқоти мазкурро дар сатҳи муосири илмӣ асоснок кардааст.

Хусусияти ҷолиб ва навоваронаи ин қисмат дар он ифода меёбад, ки муаллиф кӯшидааст миёни таҳқиқоти назариявӣ ва амалияи педагогӣ пайванди мантиқӣ барқарор намояд. Ӯ масъаларо танҳо аз нигоҳи таҳлили назариявӣ набардошта, балки ба натиҷаҳои воқеии таҳқиқ ва эҳтиёҷоти амалӣ, иқтисодию иҷтимоӣ такя намудааст, ки ин равиш сатҳи баланди масъулияти илмии муҳаққиқро нишон медиҳад.

Ба ин тартиб, қисмати мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ дар рисола на танҳо ба таври возеҳ сохтор ёфтааст, балки дар асоси принсипҳои мантиқӣ ва илмии таҳқиқ пурра асоснок шудааст.

Дар рисолаи номзадии Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад як қатор натиҷаҳои нав ва асосноку зарур барои илми педагогика пешниҳод гардидаанд, ки дорои арзиши назариявию амалӣ ва аҳамияти илмӣ, иқтисодӣ, таърихӣ ва иҷтимоии мустақил мебошанд.

Аҳамияти иҷтимоӣ. Диссертатсияи мазкур ба масъалаҳои муҳимми иҷтимоӣ таваҷҷӯҳ карда, дар рушди ҷомеа саҳми арзанда мегузорад.

Муҳимтарин аҳамияти иҷтимоии диссертатсия дар таҳким ва ташаккули ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон мебошад, ки дар шароити таъсири манфии расонаҳои интернетӣ ва камҳаракатӣ махсусан аҳамиятнок аст.

Хулоса, натиҷаҳои диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад на танҳо дорои арзиши баланди назариявӣ ва амалӣ дар соҳаи педагогика мебошанд, балки ба рушди ҳамаҷонибаи инсон ва ҷомеа, аз ҷумла дар соҳаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ, саҳми назаррас мегузоранд.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ.

Диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» аз нигоҳи эътимоднокӣ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ дар сатҳи баланд қарор дорад. Ин ҷанбаҳо тавассути омилҳои калидии зерин таъмин карда шудаанд:

1. Асосҳои мустаҳками методологӣ. Натиҷаҳои таҳқиқот ба методологияи илмии мустаҳкаме такя мекунанд. Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқи диссертатсионӣ бо мавқеи методологии бунёдӣ, методикаи мукаммали тадқиқ, мутобиқии мақсадҳо, вазифаҳо ва мантиқ, ҳуҷҷатҳои зарурӣ, ки нуктаҳои асосӣ ва хулосаҳои диссертатсияро тасдиқ мекунад, алоқамандии назария бо амалияи кор дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии озмоишӣ, бо таҷрибаи педагогии муаллиф дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ҳангоми тадриси фанни тахрих; бо иштироки муаллиф дар чорабиниҳои гуногун оид ба такмили ихтисос ва бозомӯзии касбӣ аз рӯйи самтҳои ба таҳқиқот алоқаманд таъмин карда шуданд. Эътиборнокии хулосаҳои дар раванди таҳқиқ бадастомада, инчунин, бо озмоишҳои педагогӣ ва натиҷаҳои таълим, инчунин, бо беихтилофии мавқеъҳои назариявие, ки ташаккули онҳо ба таҳлили ғояҳои педагогии муҳаққиқони гуногун асос ёфтааст, мувофиқати методҳои таҳқиқот бо ҳадафҳои матраҳгардида, бисёрҷанбагӣ ва бардавомии таҳқиқоти роҳандозишуда аз тариқи назариявӣ ва амалӣ, тасвиби натиҷаҳои бадастомада дар раванди таълиму тарбияи муассисаҳои таълимии пойгоҳи озмоишии таҳқиқот таъмин карда шудаанд.

Муаллиф дар мубрамияти кор ба таҳлили амиқи адабиёти илмӣ, аз ҷумла диссертатсияҳои ҳимояшуда дар соҳаҳои марбут ба педагогика ва психология ишора намудааст.

2. Татбиқи методҳои муносиби таҳқиқот. Агар дар диссертатсия методҳои тадқиқотии ба мақсад мувофиқ, аз қабили таҳлили адабиёт, мушоҳида, пурсиш ва таҷрибаи педагогӣ истифода шуда бошанд, ин ба дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳо мусоидат мекунад. Масалан, гузаронидани таҷрибаи педагогӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва коркарди омории маълумотҳои бадастомада имкон медиҳад, ки самаранокии консепсияи пешниҳодшуда ба таври объективӣ арзёбӣ гардад.

3. Мантиқии хулосаҳо ва пешниҳодот. Хулосаҳои диссертатсия аз натиҷаҳои таҳқиқот ба таври мантиқӣ бармеоянд. Гузоришҳо дар бораи мубрамияти мавзуъ, навгонии илмӣ ва аҳамияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳо, ки қаблан зикр шуда буданд, баёнгари мантиқии тафаккури илмӣ ва пайдарпайии кор мебошанд.

4. Таъкид ба талаботи муосир ва барномаҳои давлатӣ. Алоқамандии таҳқиқот бо барномаҳои давлатӣ эътимоднокии амалии натиҷаҳоро хеле баланд мебардорад. Ин маънои онро дорад, ки натиҷаҳои бадастомада на танҳо арзиши илмӣ доранд, балки барои татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм низ муфиданд, ки ин асоснокии онҳоро таъмин месозад.

Аз ин рӯ, бо дарназардошти ҳамаи ин омилҳо, метавон хулоса кард, ки натиҷаҳои дар диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад бадастомада эътимоднок, дуруст ва ба таври кофӣ асоснок мебошанд. Онҳо метавонанд ҳамчун заминаи боэътимод барои таҳияи барномаҳои таълимӣ, дастурҳои методӣ ва таҳқиқоти минбаъда дар соҳаи педагогика ва илми кишвар хидмат кунанд.

Саҳми шахсии муаллиф дар таҳқиқ.

Саҳми шахсии Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар таҳия ва иҷрои диссертатсия дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» муҳим ва назаррас арзёбӣ мегардад. Ин саҳм дар ҷанбаҳои зерин ба таври возеҳ зоҳир мегардад:

Интихоб ва асосноккунии мавзуъ. Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад мавзуи мубрам ва саривақтиро интихоб намуда, зарурати таҳқиқи истифодаи технологияи рушди тафаккури таҳлилиро дар ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон, махсусан барои хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ба таври амиқ асоснок кардааст. Ин интихоб нишон медиҳад, ки муаллиф аз мушкилоти амалии соҳаи маориф ва илм огоҳии комил дорад.

Таҳлили амиқи назариявӣ. Довталаб таҳлили ҳамаҷонибаи адабиёти илмӣ, асарҳои олимон ва диссертатсияҳои ҳимояшударо дар соҳаҳои марбута анҷом додааст. Ин кори бузурги таҳлилӣ ба ӯ имкон дод, ки холигоҳҳои илмиро муайян намояд ва ба ғоя ва андешаҳои педагогии мутафаккирон асосёфта ноил гардад.

Дастёбӣ ба натиҷаҳои илмӣ-амалӣ. Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад на танҳо ҷанбаҳои назариявии масъаларо баррасӣ намудааст, балки ба таҳияи хулосаҳо ва пешниҳодоте ноил гардидааст, ки дорои аҳамияти баланди амалӣ мебошанд.

Пайванд додани таҳқиқот бо барномаҳои давлатӣ. Саҳми шахсии муаллиф дар он аст, ки ӯ таҳқиқоти худро ба барномаҳои муҳими давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм пайванд додааст. Ин нишон медиҳад, ки ӯ на танҳо ба масъалаҳои илмӣ, балки ба татбиқи амалии натиҷаҳои кор ва саҳмгузорӣ дар рушди кишвар низ таваҷҷӯҳ дорад.

Масъулияти илмӣ. Довталаби дараҷаи илмӣ бо масъулияти баланд ба таҳқиқоти илмӣ муносибат карда, ҳадафҳои гузошташударо ба таври пурра амалӣ намудааст.

Дар маҷмуъ, саҳми шахсии Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар диссертатсияи мазкур дар муайян кардани мубрамияти мавзуъ, таҳияи консепсияи навоварона, асосноккунии илмӣ ва амалии натиҷаҳо ва пайвастагии онҳо бо талаботи ҷомеа зоҳир гардида, муаллиф дар ҳамаи марҳилаҳои таҳқиқот фаъолона иштирок намуда, мустақилияти илмӣ, қобилияти таҳлилӣ ва ташаббускории худро нишон додааст.

Нашри натиҷаҳои таҳқиқ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Мавҷудияти интишороти зиёд аз рӯйи мавзуи диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» гувоҳи фаъолияти баланди илмӣ-таҳқиқотӣ ва асоснокии натиҷаҳои бадастомада мебошад.

Махсусан, қайд карда мешавад, ки нуқтаҳои асосӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои таҳқиқот дар 13 мақолаи илмӣ ба табъ расидаанд. Аз ин теъдод, 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 8 номгӯй дар маҷмуаи маводи конференсияҳо нашр шудаанд.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва мукаммалии он. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия.

Дар муқаддима аҳаммияти мавзуи таҳқиқшаванда асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши он арзёбӣ гардида, объекту мавзуи таҳқиқот, ҳадафу вазифаҳои он, асосҳои назарию методологӣ, навгониҳои илмӣ ва аҳаммияти назарию амалии он муайян карда шудаанд.

Диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» дар ҳаҷми 202 саҳифа бо сохтори иборат аз муқаддима, 3 боб, 9 зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёт таҳия гардидааст. Дар таҳқиқот 8 ҷадвал ва 3 намуддор (гистограмма) ҷой дода шудаанд.

Боби 1-уми диссертатсияи ба масъалаи асосҳои назариявии ташаккули тафаккури таҳлилӣ бахшида шуда, аз се зербоб иборат аст:

Зербоби якум «Ташаккули малакаҳои таҳлили таърихӣ ва методологияи он» номгузорӣ гардидааст.

Зербоби дуюм ба «Шароитҳои психологию дидактикии ташаккули тафаккури таҳлилӣ» бахшида шудааст.

Дар зербоби сеюм муаллиф ташаккули тафаккури таҳлилӣ дар адабиёти методиро мавриди таҳқиқ қарор додааст.

Дар маҷмуъ, ин боб бо асоснокии илмӣ ва аҳамияти амалии худ баёнгари дарки амиқи муаллиф аз мавзуъ буда, корро барои идомаи таҳқиқоти амалӣ омода месозад.

Боби 2-юми диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад ба технологияи ташаккули ҳофизаи таърихӣ дар дарсҳои таърих тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ бахшида шудааст. Ин боб низ аз се зербоб иборат аст:

Зербоби 2.1. Сарчашмаҳои тарҳрезии ҳофизаи таърихии тоҷикон дар мисоли омӯзиши ғояҳои педагогии ниёгон ва мутафаккирони муосирро тамаркуз мекунад.

Зербоби 2.2. Амалияи мактабӣ ҳамчун технологияи иҷтимоии ташаккули ҳофизаи таърихӣ дар мисоли таҷлили ҷашнҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ менамояд.

Зербоби 2.3. ба рушди таносуби ҳофизаи таърихии хонаводагӣ ва миллӣ дар шуури хонандагон бахшида шудааст.

Боби 3-юми диссертатсия ба амсилаи озмоишии ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ бахшида шудааст. Боби мазкур аз се зербоб иборат аст:

Зербоби 3.1 усулҳои методӣ, шакл ва воситаҳои ташаккули тафаккури таҳлилӣ дар раванди омӯзиши фанни таърихро таҳлил менамояд.

Дар зербоби 3.2. муаллиф ба баргузории таҳқиқоти озмоишӣ диққат медиҳад.

Зербоби 3.3 ба таҳлил ва шарҳу тафсири натиҷаҳои таҳқиқоти озмоишӣ бахшида шудааст.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферат мутобиқ ба талаботи Дастурамал оид ба барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаҳои илмӣ – доктори фалсафа (PhD), номзади илм ва доктори илм – таҳия шудааст. Автореферати диссертатсия муҳтавои мухтасари рисоларо инъикос намуда, тасаввуроти дақиқ дар бораи моҳияти таҳқиқот ва натиҷаҳои бадастомадаи муаллифро фароҳам меорад. Натиҷаҳои бадастомада, эътимоднокӣ, хулоса ва тавсияҳо дар асоси талаботи Комиссия ва Дастурамал ба таври илмию-методӣ асоснок карда шуда, ба миқдори кофӣ бо пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, инчунин, бо мисолҳо ва ҷадвалҳо мустаҳкам шудаанд.

Матни диссертатсия мутобиқ ба муқаррароти Дастурамал равон, дақиқ ва бо забони тоҷикӣ ба таври босаводона таҳия гардида, сохтори он, ҷойгиркунии қисмҳои гуногун, пайвасти мантиқӣ ва муттасилии маводи илмӣ пурра риоя шудааст.

Мутобиқати тахассуси илмии довталаб ба дараҷаи илмӣ.

Тахассуси илмии довталаби дараҷаи илмӣ Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад ба ихтисоси илмии дархостшаванда – дараҷаи илмӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика: 5.3.5.1. Назария ва методикаи таълими таърих пурра мутобиқат мекунад.

Автореферати диссертатсия тибқи тартиби муқарраргардида барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ таҳия гардида, мазмуни асосии кори таҳқиқотиро инъикос менамояд ва дар он натиҷаҳои назарраси илмӣ асоснок гардида, шарҳи пурраи худро ёфтаанд.

Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба диссертатсия.

Диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» як таҳқиқоти ҳамаҷониба ва арзишманд дар соҳаи педагогика башумор меравад. Новобаста ба дастоварду муваффақиятҳо ва пешниҳодҳои ҳадафмандона диссертатсияи мазкур аз норасоиҳо ва ғалатҳое, ки хусусияти ҷузъӣ доранд холӣ нест ва камбудиҳои ҷойдошта сифати баланди илмии диссертатсияро коста

намегардонад. Ба инобат гирифтани онҳо дар таҳқиқоти ояндаи диссертант самаранок арзёбӣ мегарданд. Аз ҷумла:

1. Дар қисматҳои муайяни матн ифодаҳои такрорӣ ва ибораҳои умумии бе мазмуни таҳлилӣ дида мешаванд, ки таъсири зеҳнӣ ва фаҳмоии муҳтавои илмиро коҳиш медиҳанд.

2. Дар баъзе мавридҳо ҷудосозии байни бахшҳои назариявӣ ва амалии таҳқиқот ниёз ба равшантар баён карданро дорад.

3. Сатҳи истифодаи маълумоти оморӣ, ҷадвалҳо ва диаграммаҳо метавонад васеътар ва таҳлилгаронатар бошад.

4. Қисме аз тавсияҳо метавонанд бо мисолҳои мушаххаси татбиқ дар муҳити таълимии кишвар тақвият дода шаванд, то таъсири амалиашон равшантар гардад.

6. Дар матни диссертатсия ва автореферат баъзе ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ вуҷуд доранд, ки ислоҳи онҳо ба манфиати кор мебошад.

Хулосаи умумӣ.

Хулоса, диссертатсияи Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад дар мавзуи «Ташаккули ҳофизаи таърихии хонандагон тавассути технологияи рушди тафаккури таҳлилӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.5.1. Назария ва методикаи таълими таърих дар сатҳи зарурии илмӣ анҷом ёфта, аз ҷиҳати мазмун ва талаботи мавҷуда мутобиқ мебошад.

Диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии атестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.5.1. Назария ва методикаи таълими таърих сазовор аст.

Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод шудааст.

Тақриз аз ҷониби номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ Лоиқов Парвиз Ҷумахонович омода гардидааст.

Тақриз дар ҷаласаи васеи кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ, ки дар он довталаби дараҷаи илмӣ Аҳмадзода Салоҳиддин Аҳмад иштирок ва бо маърӯза баромад намуд, баррасӣ ва тасдиқ шудааст.

Дар ҷаласаи васеи кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ 12 нафар устодони иштирок намуданд. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 12 нафар,

«бетараф» - нест, «муқобил» - нест. (Қарори ҷаласаи васеи кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ аз 25.09.2026, №2).

Раиси ҷаласа, мудири кафедраи
умумидонишгоҳии педагогикаи
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент Назаров Ҳотам Сарфарозович

Эксперти таҳқиқоти диссертатсионӣ,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи
умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии
Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Лоиқов Парвиз Ҷумахонович

Котиби ҷаласа, саромузгори кафедраи
умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи
давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Расулова Нодира Сайдаламовна

25.09.2026

Маълумот барои тамос:
735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Кӯлоб, кӯчаи Сангак Сафаров 16;
Тел:(83322) 2 35 06; E-mail: info@kgu.ti: www.kgu.ti

Имзои Назаров Ҳ.С., Лоиқов П.Ҷ., Расулова Н.С.-ро тасдиқ мекунам.
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Давлатзода Миралӣ Абдусамад